

De Minister van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties
Dr. R.H.A. Plasterk
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Datum

21 november 2014

Uw kenmerk

2014-0000461098

Contactpersoon

J.M.A. Timmer

Onderwerp

Advies op het concept-wetsvoorstel inzake het recht op een eerlijk proces in de Grondwet

Geachte heer Plasterk,

Bij brief van 27 augustus 2014 heeft u de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (hierna: NVvR) om advies gevraagd over het concept-wetsvoorstel inzake het recht op een eerlijk proces in de Grondwet.

Dit advies is voorbereid door de leden van de vereniging en vastgesteld door de Wetenschappelijke Commissie van de NVvR.

Strekking wetsvoorstel

Het wetsvoorstel beoogt het recht op een eerlijk proces binnen redelijke termijn voor een onafhankelijke en onpartijdige rechter vast te leggen in de Grondwet. Tevens beoogt het wetsvoorstel het aan dit recht inherente recht op toegang tot de rechter te waarborgen en aldus de individuele rechtsbescherming op grondwettelijk niveau te garanderen. Hiermee zou een lacune in de waarborg van rechtsbescherming van individuele burgers en rechtspersonen op grondwettelijk niveau worden aangevuld. Aanvulling van deze lacune is, aldus de memorie van toelichting, van belang, omdat het recht op een eerlijk proces geldt als een essentiële voorwaarde voor de effectuering van andere (grond)rechten.

Advies

De NVvR merkt in de eerste plaats op dat, gelet op het ontbreken van rechterlijk toetsingsrecht aan de Grondwet, de burger aan de voorgestelde Grondwetsbepaling geen voor de rechter afdwingbare rechten zal kunnen ontlenen. De NVvR ziet het wetsvoorstel daarom dan ook vooral als een wijziging van de Grondwet die een functie heeft voor de rechtsvorming door de wetgever.

Op pagina 7 van de memorie van toelichting staat onder 5.1 vermeld dat met de voorgestelde grondwetswijziging mede wordt beoogd het algemene recht op toegang tot de rechter grondwettelijk te garanderen. De NVvR constateert dat dit recht echter niet als

zodanig wordt vastgelegd. Het huidige artikel 17, eerste lid, (te vernummernen tot tweede lid) Grondwet voorziet niet in een algemeen recht op toegang tot de rechter. Het garandeert 'slechts' dat een burger niet ten gevolge van overheidsingrijpen mag worden beroofd van een *bij de wet* opengestelde rechtsgang. Dat een burger in die gevallen waarin de wetgever niet in een rechtsgang heeft voorzien of -op terreinen waar een gesloten stelsel van rechtsmiddelen geldt- geen (onafhankelijke) rechtsgang heeft beoogd, zich niettemin kan wenden tot de civiele rechter, volgt uit de rechtspraak. De NVvR stelt vast dat de minister enerzijds in de memorie van toelichting het fundamentele karakter van het recht op toegang tot een rechter onderstreept en aangeeft dat recht grondwettelijk te willen garanderen, maar er anderzijds niet voor kiest om de verplichting van de wetgever om in zulke toegang te voorzien (uitdrukkelijk) in een grondwetsbepaling vast te leggen; een toelichting op deze keuze ontbreekt. De NVvR geeft de minister in overweging deze keuze in de memorie van toelichting te motiveren, dan wel alsnog in het wetsvoorstel een voorziening terzake te treffen.

De NVvR realiseert zich dat het recht op toegang tot de rechter geen absoluut karakter heeft. In paragraaf 5.4 van de memorie van toelichting worden de beperkingen van dat recht besproken. De NVvR merkt op dat daarin niets is vermeld over de positie van minderjarigen en onder curatele gestelden, aan wie een zelfstandig recht op toegang tot de rechter veelal niet toekomt en die voor hun toegang tot de rechter dan afhankelijk zijn van degenen onder wier gezag zij vallen. De NVvR geeft de minister in overweging de memorie van toelichting op dit punt aan te vullen.

In de artikelsgewijze toelichting op pagina 22 van de memorie van toelichting wordt gesteld dat de term 'rechter' in voorgesteld artikel 17 Grondwet alle gerechten omvat die in hoofdstuk 6 van de Grondwet worden genoemd, alsmede de tuchtrechtelijke colleges die van overheidswege zijn ingesteld. De NVvR gaat ervan uit dat hier ook de beroepscommissie van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) is bedoeld. De NVvR geeft de minister in overweging dit te verduidelijken in de memorie van toelichting.

De NVvR is graag bereid in een later stadium van het proces van verandering van de Grondwet op basis van het onderhavige wetsvoorstel aanvullend te adviseren.

~~De Wetenschappelijke Commissie van de NVvR,~~

Prof. dr. M.E. de Meijer
voorzitter

